

Németh Márton – Nagy Andor

Mozaikok a rigai Bobcatsss 2018 konferenciáról

A felsőoktatás könyvtáros hallgatóinak szervezésében évente megvalósuló konferencia, a Bobcatsss idén Lettország fővárosában, Rigában került megrendezésre 2018. január 24–26. között. A helyszín kijelölésében fontos szerepet játszhatott, hogy a balti államok idén ünneplik első függetlenségük kikiáltásának százéves évfordulóját. Így a konferencia egy gazdag, egész éven át tartó ünnepi eseménysorba illeszkedett bele. A szervezők a University of Latvia, illetve az ELTE Könyvtár- és Információtudományi Intézetének hallgatói közül kerültek ki. A 2011-ben Szombathelyen megrendezett konferencia után tehát újra részben magyar szervezésben zajlott le a rendezvény. Az első napi események helyszíne a Lett Nemzeti Könyvtár volt, a második és harmadik napon pedig a University of Latvia nemrégiben átadott természettudományi kampuszára költözött át a rendezvény.

A Lett Nemzeti Könyvtár Európa egyik legmodernebb könyvtári épülete, egyben minden igényt kielégítő rendezvényközpont és vonzó közösségi tér. Mintegy húsz éven át zajló tervezés után három éve nyílt meg az új épület. A könyvtári feladatok ellátása mellett fontos politikai reprezentációs helyszín is, a lett EU-elnökség főbb rendezvényei például ott zajlottak le. A megnyitó ünnepségen az intézmény főigazgató-helyettese hangsúlyosan leszögezte, hogy az új épületbe történt átköltözést egyben összekötötték egy teljes szakmai paradigmaváltással, mely a felhasználó-központúságot helyezi a könyvtári szolgáltatási kínálat középpontjába. Elég erőteljes generációváltás is lezajlott az intézményen belül, amely megkönnyítette az új prioritások kijelölését. A felhasználók segítségének fontosságára mutat rá az a tény is, hogy az intézményben gyermek- és ifjúsági irodalmi gyűjtemény, illetve kutatócsoport is működik. Másfelől igen nyitottak a digitális könyvtári állomány újfajta digitális bölcsészeti szempontú, adattudományi módszereket alkalmazó

vizsgálatára is. Ez újfajta innovatív összefüggésekkel járulhat majd hozzá a szolgáltatások fejlesztéséhez.

Letti ünnepi gálaműsor

Az első nap folyamán a workshopok és előadások mellett lehetőség nyílt az intézmény körbejárására is egy általános túra keretében. A rendkívül készséges könyvtárosok pedig egy-egy szakmai részleg meglátogatására is lehetőséget adtak. Így a lett dal- és tánckincsbe is betekintést engedő megnyitó után sokak számára a szakmai programok némiképp háttérbe szorulásával is az intézmény felfedezése állt inkább a középpontban. A megnyitó ünnepségen Simon Kinga, a rigai magyar nagykövetség munkatársa áttekintést adott a lett-magyar kulturális kapcsolatokról. A Lett Nemzeti Könyvtárban, illetve a Rigai Városi Könyvtárban is kialakítottak magyar sarkokat, ahol angol és magyar nyelven friss szépirodalom, valamint hungarológiai munkák érhetőek el az intézményenként mintegy 200 dokumentumot tartalmazó gyűjtemény révén. Számos irodalmi rendezvényt, kiállítást is sikerült az utóbbi időszakban a könyvtárakban megrendezni, például a Petőfi Irodalmi Múzeum segítségével megvalósult Szabó Magda kiállítást a nemzeti könyvtárban.

A Lett Nemzeti Könyvtár nagyelőadója a résztvevőkkel

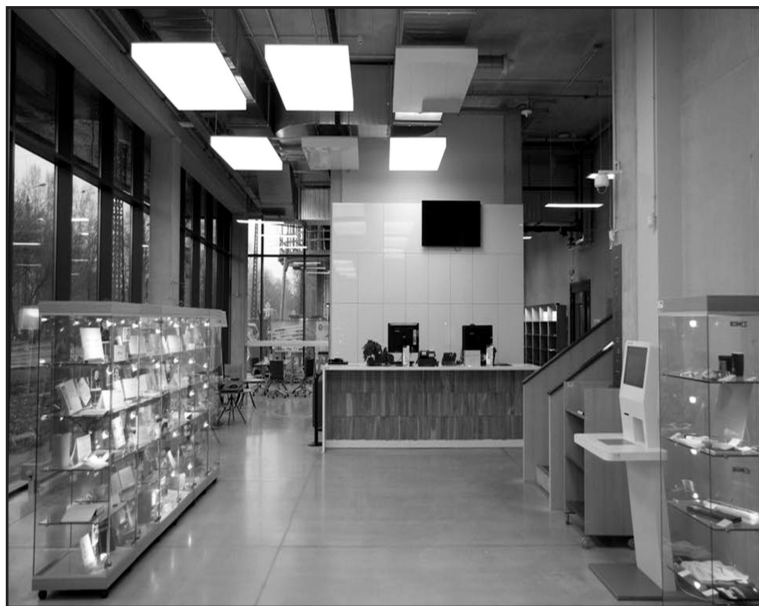
A 2018. évi konferencia jelmondatához (*Az olvasás ereje – The Power of Reading*) csatlakozott az egyes napokon elhangzott bevezető előadások közül a legnagyobb tudományos értékkel bíró nagyívű áttekintés Dr. Jurgis Skilters professzor részéről. Ő a University of Latvia informatikai karán az észleléssel és kognitív rendszerekkel foglalkozó kutatólaboratórium vezetője. Az olvasás folyamatát kétféle szemszögből vizsgálta. Egyrészt a vizuális észlelés szempontjából, másrészt a nyelvi feldolgozást támogató kognitív folyamatok szemszögéből. Beszélt arról, hogy milyen különféle módjai vannak annak, hogy a vizuálisan felismert szimbólumokból, karaktersorozatokból számunkra jelentéssel bíró információ váljék. Rámutatott arra, hogy rövid szavak, kifejezések esetében magához a vizuális egységhez tapad hozzá a jelentés tartalma, ami nagymértékben csökkenti az információ észlelésétől a feldolgozásáig terjedő időtávot. Az előadás különösen érdekes pontja volt az, amikor a hagyományos illetve digitális formátumokban megjelenő szöveges információk befogadásának kihívásait taglalta. Előljáróban leszögezte, hogy vizsgálataik szerint egyáltalán nem mindegy, hogy milyen formátumú (analóg vagy digitális) az információhordozó, amely a tartalmat közvetíti felénk. A digitális információhordozón keresztüli olvasás több párhuzamosan észlelt élmény egyidejű vizsgálatát, befogadását teszi lehetővé. Nagyon gyorsan tudunk váltani különféle információforrások között pl. a hiperlinkekkel ellátott szövegben. Ennek azonban ára van, mert az analóg, lineáris olvasás esetében igaz, hogy kevesebb tartalmi élményre tudunk egyszerre koncentrálni, de azt a maga megfelelő összefüggésrendszerében mélyebben tudjuk befogadni az előadó szerint, mint a sokkal ingergazdagabb, több forrásból áramló digitális információkat. Az agy viszont nagyon rugalmas és érzékeny eszköz, s várható, hogy egy-két generáción belül a digitálisan érkező sokszínű információs kínálatot is ugyanolyan hatékonysággal és mélységgel fogja feldolgozni, mint az analóg információkat. Az előadó szerint a mesterséges intelligencia tanulmányozása mellett legalább akkora figyelmet kellene fordítani a hibrid intelligencia tanulmányozására, mely a digitális információk feldolgozását segíti. Nagyon keveset tudunk még mindig arról, hogy a különböző formátumokban közvetített információ külső környezeti ingerei milyen belső biológiai, illetve kognitív észlelési, feldolgozási folyamatokra fordítódnak le az emberi agyban. Akár a vizuális ingerek feldolgozását tekintve (mely alapvetően folytonos észlelésen alapul), illetve a szemantikai jelentéssel bíró információk észlelésében és feldolgozásában (nyelvi észlelés, memóriahasználat), mely nem folytonos észlelési ingeren alapul, hanem információs csomagok sorozatos észlelésén és feldolgozásán.

Az első napi bevezető előadást követően igen érdekes workshop zajlott le holland szervezésben arról, hogy a big data alapú szolgáltatások mennyire rohamosan átfogják a mindennapjainkat. Csoportmunka keretében jártuk körül, hogy milyen hatása van a nagytömegű adatmennyiség kezelésére alapozott szolgáltatásoknak a közgyűjteményekben, a felsőoktatásban, s általánosabban a nagyvárosok életében. A tapasztalatok összegzésekor előkerült az adatkezelés etikai, illetve jogi dimenziójának fontossága is, hogy ne lehessen visszaélni az összegyűjtött személyes, illetve bármilyen okból érzékenynek minősülő adatokkal.

Az első nap során a továbbiakban lehetőség nyílt meglátogatni speciális szakmai szervezésben a nemzeti könyvtár digitális könyvtári részlegét. Itt arról kaptunk tájékoztatást, hogy a digitalizálási munka középpontjában jelenleg a könyvtár hírlap- és folyóiratállományának feldolgozása áll. Alapvetően háromnyelvű (lett, német, orosz) hír-

lap- és folyóiratkins áll a középpontban. A munkát egyrészt két modern és több korábbi generációt képviselő szkennerek segítségével önerőből végzik. Másrészt speciális projektek révén külső szakmai partnereket is bevonnak a tömeges digitalizálásba. Számukra az osztályon külön munkahelyeket alakítanak ki, ahol el tudják helyezni az eszközeiket a könyvtár épületéből nem kivihető állományrészek digitalizálására. A feldolgozás és katalógizálás egészen az egyes cikkek szintjéig terjed, több rétegű pdf állományokban szolgáltatják az eredeti nézetet, mögötte a felismertett szöveges tartalommal. Saját szolgáltatási felületet is kialakítottak, melyen keresztül a szerzői jogilag már nem védett digitalizált állomány szabadon elérhető. A szerzői jogi védelem alá eső dokumentumok esetében a nagyközönség a leíró metaadatok segítségével informálódhat a tartalomról. Könyvtárközi informatikai hálózatot alakítottak ki a hozzáférés biztosítására. Dedikált terminálok nem alkalmaznak, az egyes intézmények IP-cím tartományain belül szabadon elérhető az összes digitalizált, illetve az egyes szerkesztőségek, kiadók részéről a közvetlenül digitalizált anyag.

A nyitónap késő délutánján került sor az európai könyvtár- és információtudományi felsőoktatási intézményeket tömörítő, a BOBCATSSS konferenciák szervezését segítő EUCLID szokásos éves tanácsülésére is. Itt elhangzott, hogy egyre inkább megfigyelhető tendencia, hogy Észak- és Nyugat-Európában a hagyományos könyvtárosképzés háttérbe szorul, s egyre több információtudományhoz, adattudományhoz, információmenedzsmenthez tartozó interdiszciplináris kurzus adja meg az egyes képzőhelyek fő oktatási profilját. Ez a fajta sokszínűség azonban a BOBCATSSS konferenciák programjában csak igen részlegesen jelenik meg. Mindenképpen törekedni kellene a jövőben a minél nagyobb tudományos változatosságra akár már a jövő évi eszéki konferencián is, az ezt követő évek konferencia helyszíneinek és témáinak kiválasztásakor pedig ez a szempont fontos szerepet kell, hogy kapjon.

A konferencia egyetemi behátszón

A második nap a Pecha Kucha prezentációkkal kezdődött. Tisztelet a kivételnek, de a résztvevők többsége nem igazán látta át a műfaj szabályait, emellett pedig elég furcsa látványt nyújtott, amikor körülbelül 10 hannoveri diák sorakozott fel egy 200 másodperces előadást megtartani. A nem túl népes mezőnyből kiemelkedett a később e kategóriában a legjobbnak is bizonyult adatalapú újságírással foglalkozó előadás. Azt vizsgálta meg, hogy a könyvtárak a maguk állományával, adatbázisaival, felhalmozott tudáskincsével (melyben jelentős a könyvtárosi tudás szerepe is) milyen szerepet tudnak játszani az adatalapú, rejtett tényeket, összefüggéseket feltáró újságírás segítségével, s ezáltal az állampolgárok minél teljesebb körű tájékoztatásában. A könyvtárosok képzésében és továbbképzésében egyre fontosabbá válnak azok a kompetenciák, amelyek a hagyományos állományalapú tájékoztatási formák mellett az adatfeltáró tevékenységet is hatékonyan segíthetik.

A második bevezető előadásnak a szerepét, funkcióját, mondanivalóját elég nagy kihívás volt értelmezni számos résztvevő számára. Ute Schneider professzor a mainzi Gutenberg Intézet kutatási igazgatója az olvasáshoz kapcsolódó rituálékról, helyszínekről, az olvasáshoz kapcsolódó kellemesnek talált környezetről beszélt hosszasan, majd ehhez kötötte hozzá a különféle közösségi média platformokon (pl. Instagram) megjelenő, a fent említett témakörhöz kötődő fényképeket. Több résztvevőnek olyan benyomása támadt, mintha az olvasás javarészt elsüllyedt, illetve közhelyessé vált esztétikai dimenziójához ragaszkodna az előadó, azt is felemlégetve, hogy ennek szerepe van a közösségi médiában is. Kérdéses, hogy ez a tudományos alapot, más területek felé történő tág szakmai kitekintést nélkülöző előadás hogyan igazolta vissza az olvasás erejét, milyen szereppel bírt a program összeállításának szempontjából. Az előző napi magas tudományos igényességű bevezető előadás egyfajta igen negatív ellenpontjának lehettünk sajnos tanúi, mely egyébként igen ritka és szokatlan a rendezvény életében.

A bevezető előadást azonban nagyon érdekes szekcióelőadások követték. Aase Kristine Tveit Roald Dahl Matildáról szóló meséjét elemezte egyrészt abból a szempontból, hogy a gyerekek számára a női-férfi egyenjogúság milyen játékosan találó módon mutatható be Matilda varázslatos világában. Másrészt rengeteg klasszikus angol irodalmi utalás is el van rejtve a norvég szerző által írt történetben, melyek kibontása a kora-tizenéves korosztály számára szolgálhat ismeretterjesztő-szórakoztató élményekkel. Iskolai könyvtárosok, könyvtárostanárok, gyermek- és ifjúsági könyvtárosok nagyon színes módon használhatják fel ezt az irodalmi alpanyagot.

Az USA-ból érkezett William A. Tringali igen élvezetes előadásában arra hívta fel a figyelmet, hogy a kis és közepes méretű könyvtárakban a túlságosan merev feldolgozási szabályok negatív irányban befolyásolhatják az állomány használatát. A konkrét példa egy ifjúsági képregénysorozatra vonatkozott, mely a felnőtt tematikus képregény gyűjteményben került formai alapon elhelyezésre egy amerikai kisváros közkönyvtárában, egészen addig, amíg az előadó, a könyvtáros gyakorlatvezető egyetértésével át nem helyezte azt az ifjúsági részlegbe, hamar az egyik legkedveltebb állományrészévé varázsolva az addig alig keresett képregénysorozatot. A katalogizáló persze élenken tiltakozott, hogy felülbírálták a döntését a tematika és a lelőhely kijelölésében, de a tények önmagukért beszéltek. A felhasználóközpontúság, az állomány hatékonyabb használata jegyében néha bizony muszáj rugalmasabbnak lennünk.

A szekció harmadik előadását a német irodalmi archívumban dolgozó Ilka Schiele tartotta. Egyfajta érdekes, kontinenseken átnyúló virtuális nyomozásról adott számot,

hogy összeszedjék a zsidó származású Németországból kényszerűen emigrált, Karl Wolfskehl hátrahagyott személyes könyvtárát és irodalmi hagyatékát, összevetve azt a később Amerikában újra felépített második könyvtárával. A hagyaték egy része Izraelbe került, kisebbik része Németországban maradt, ezek az állományrészek egyesülnek legalább virtuálisan az amerikai személyes könyvtárral. S amikor a feltáró munka lezárul, még számos további szerző könyvtárát, irodalmi hagyatékát szeretnék szintén virtuálisan újraegyesíteni a későbbiekben.

A következő szekció első előadásának katalán előadói Sonia Camarasa Sola és Laia Lapeira i Juliá arra mutattak rá, hogy Barcelonában a városi könyvtári hálózatban felmerült igényként, hogy a szociális otthonokban élő időseket célzó könyvtári szolgáltatásokat hatékonyabbá lehetne tenni, illetve külön tanfolyamokat lehetne szervezni igény szerint a digitális alapkompeticenciák elsajátítására. A kísérlet elindult, a városi könyvtári fiókhálózatban az egyes részlegek mintegy kétharmada legalább egyfajta programot szervezett e témakörben, harminc százalékuk kétfajtat, öt százalékuk pedig háromfajtat. Ennek révén új szint visznek az idős emberek életébe, bővíteni tudják a tudásukat, oldani tudják a magányukat a célzott könyvtári tanfolyamok, szolgáltatások révén.

Heidi Kristi Olsen és Liv Gjestrum 2016-ban az osloei társszervező diákokat segítették oktatóként a BOBCATSS lebonyolításában. Előadásukban arról adtak számot, hogy egy komplett oktatási modult szerveztek a konferencia köré. Ennek része volt, hogy legalább próbaképpen témajavaslatokat kellett mindenkinek összeállítania és beadnia a konferenciára. Megismerték és megfelelő módon alkalmazni tudták a félév végére az egyes publikációs formákhoz kötődő ismereteket (Poszter, Pecha Kucha, előadás, workshop). A témajavaslatok elbírálásával, az egyes tudományterületekben történő részletesebb elmélyüléssel pedig a tudományos készségeik és képességeik is nagymértékben bővültek. Emellett a konferencia szervezésébe történő bekapcsolódással értékes interkulturális kommunikációs képességekre tettek szert. Rendezvényszervezői alapkompeticenciáik is megalapozásra kerültek. A teljes kurzust tízen végezték el, tizenhárman voltak végig aktívak a projekt folyamán (ők 15 ECTS kreditponttal gazdagodtak a kurzus elvégzését követően), s huszonhárom hallgatót sikerült valamilyen módon bevonni a munkába. A hallgatói tapasztalatokat személyes interjúkkal, illetve a korábbi osloei szervezési együttműködésben zajlott konferenciákon résztvevő akkori diákok esetében kérdőíves felméréssel mérték fel. Kiderült, hogy miután a szervezési munkában a diákok szinte teljes hierarchia nélküli autonómiát élveztek, volt alkalmuk megtapasztalni ennek pozitív, illetve negatív következményeit is. A finn, norvég, holland szervezőcsapatok munkastílusa némiképp eltért egymástól, külön kihívást jelentett ezeket összehangolni. Persze a rendező ország súlya természetesen nagyobb lett bizonyos kérdésekben, mint a másik kettőé, ami külön kihívást jelentett. A tavalyi szervező hallgatók, illetve a korábbi konferenciákon részt vevők is rámutattak arra, hogy a szervezés során szerzett tapasztalatok igen előnyösnek bizonyultak szakmai karrierjük formálása szempontjából. Az osloei kísérlet azért is érdekes, mert most először rendeltek a konferenciaszervezés mögé konkrét oktatási modult a megfelelő tematikával társítva, ami a jövőben több rendező intézményben is hasznos mintául szolgálhat.

A szekció harmadik előadásában Katarina Blazevic és Jelena Duvancic három egyetem (Eszék, Zára, Zágráb) könyvtáros hallgatóinak körében vizsgálták online kérdőívvel 2017 decemberében, hogy milyen módon szerzik be és olvassák a számukra kiadott kötelező

irodalmat. Arra is kíváncsiak voltak, hogy milyen ergonómiai aspektusai vannak az olvasási tevékenységnek. Az alaphipotézisük igazolódott több ponton is. A diákok főképp úgy szeretik a legkényelmesebben olvasni. A legtöbben valamilyen párhuzamos, vagy háttértevékenységet is végeznek olvasás közben (pl. mobiltelefon használat, zenehallgatás). Mindemellett csendet és nyugalmat igényelnek olvasás közben. Viszont az a feltételezés, hogy legális úton megvásárolják a kötelező irodalmat, tévesnek bizonyult. Sokan az oktatók segítségével másolatban, illetve egyéb alternatív módokon (könyvtári kölcsönzés, illegális másolatkészítés, letöltés) szerzik be a szükséges irodalmat. E-könyvek olvasása kapcsán a döntő többség a pdf formátumot részesíti előnyben, s döntő többségük laptopról olvas kötelező szakirodalmat. Jelentős még a mobil eszközökön, illetve asztali PC-n olvasók aránya is, de csak mintegy a fele-harmada a laptopon olvasókének. Az e-könyv olvasó hardvert használók aránya elenyésző. Az irodalom feldolgozása kapcsán a legtöbben kimásolják maguknak külön papírra a legfontosabb gondolatokat, ezt követi a lényeges részek átemelése másik dokumentumba, illetve a lényeges részek kiemelése pl. színes tollal, a legtöbben pedig leszoktak arról, hogy képernyőmentéseket csináljanak a fontos részekről. A diákok többsége legalább néha szereti hangosan felolvasni, amit tanul, a nyugodt, csendes privát tanulási környezetnek ezért is van jelentősége. Érdekes szóródást mutat az olvasás gyakorisága. A havi egyszer kötelező irodalmat olvasók vannak a legtöbben, szorosán mögöttük a hetente többször olvasók, valamivel kevesebben heti egyszer olvasnak kötelező irodalmat, a legkevesebben pedig a havonta többször opciót jelölték meg. A felmérést szeretnék a jövőben megismételni, esetleg nagyobb mintán, több szakon tanuló hallgatók véleményét is felmérve.

A zárónap bevezető előadását Bella Katalin, az ELTE Könyvtártudományi Tanszék tanársegédje tartotta. Saját kutatásai alapján vizsgálta, hogy magyar irodalmi kortárs személyiségeknek milyen kapcsolata van kortársaik irodalmi műveivel. Felmérte azt is, hogy általában mit olvasnak papíralapon és digitálisan, felül tudnak-e emelkedni a szakmai irodalmi olvasási módon, amikor pl. szabadidős, szórakozási célból állnak neki olvasni. Az előadást rengeteg idézet színesítette az írókkal, költőkkel készített interjúkból. Így vált igazán élővé, izgalmassá az előadás, valamint befogadhatóvá a magyar irodalomban nem járatos nemzetközi közönség számára is.

A pénteki utolsó nap első előadás szekciójában hangzott el Lisa Morrison révén az az előadás, amely elnyerte a legjobb járó díjat e kategóriában. Terry Weech professzorral együtt azt vizsgálták, hogy amerikai könyvtárosképző intézményekben a nagyon újnak számító adatfeldolgozáshoz kötődő műveltségi terület (*data literacy*) milyen keretek között jelenik meg. Olyan készségekről és képességekről van szó, melyek lehetővé teszik az adatokhoz történő hozzáférést követően azok kezelését, menedzselését, kritikai alapú feldolgozását, interpretálását, illetve az etikus adatkezelés szabályainak alkalmazását. A tudományos könyvtárakban az adatkezeléshez kötődő készségekre és képességekre a kutatási munka támogatása miatt van leginkább szükség. Iskolai könyvtárosok számára az információs műveltség egyik új tényezőjeként jelenik meg ez a műveltségelem az amerikai tantervekben. Közkönyvtárakban pedig a felhasználók információs igényeinek kiszolgálására van egyre inkább szükség az adatkezeléssel kapcsolatos készségekre és képességekre. A kutatás keretében online elérhető az Amerikai Könyvtáros Egyesület (ALA) által akkreditált tantervekben szereplő egyetemi kurzusleíró anyagokat vizsgálták meg a University of Illinois Urbana Champaign, a University of North Carolina Chapel Hill,

illetve a University of Texas Austin intézményekben. A kutatás egyik fő tanulsága, hogy nagyon nagy inkonzisztencia tapasztalható az egyes intézmények között az adatműveltséghez kötődő ismeretek tantervi megjelenése kapcsán. Ha egyéb lépésekre nincs is lehetőség, de az általános kutatási ismeretek kurzusba mindenképp eredményesen be lehet illeszteni a szükséges alapkészségek és képességek elsajátításának lehetőségét. További amerikai, illetve nemzetközi kutatások szükségesek a meglévő jó gyakorlatok mélyebb feltárására, a témakörrel kapcsolatos kötelező és szabadon választható kurzusok hatékonyságának felmérésére.

Egy holland csoport (Johanna Andrade, Abrar Almehdar, Eetu Lyytikäinen, Joni Virta, Jurgen Bosch and Nicolas Paul) *Experiencing Reading: With Virtual Reality* címmel rendezett workshopot, amelyen nagyon sokan részt vettek, ami nem csoda, hiszen a virtuális valóság alkalmazhatósága napjaink egyik legfelkapottabb témája. A workshopon betekintést nyertek a résztvevők a kutatócsoport munkájába, megismerhették a virtuális valóság működését, és azt a demó szoftvert, amelyet annak a prezentálására készítettek, hogy miképpen alkalmazható a technológia az olvasás népszerűsítésére. A módszer hasznossága és megvalósítása véleményünk szerint kérdéses, ám az elképzelés, mely szerint a Z és Alfa generációk fiataljait úgy lehetne motiválni az olvasásra, hogy egy izgalmas virtuális környezetet teremtünk nekik, ahol szabadon járhatnak és olvashatnak; érdekes és újszerű. A hozzászólók közül a legtöbben nemtetszésüket fejezték ki, mondván, hogy ez nem megoldás az olvasás megszerettetésére, és a valóságtól elrugaszkodott elképzelés, hogy a fiatalok ezentúl VR-szemüveggel a fejükön olvassanak könyveket.

A zárónap délutánján Ivana Dejanovic és Josipa Iljic egy olyan felmérés eredményeiről adott számot, mely a gamification iránti érdeklődést, illetve a játékos formában előállított tartalmak iránti érdeklődést mérte fel horvát egyetemi hallgatók körében. Eredményként fogalmazódott meg, hogy a hallgatók érdeklődnek az ilyen típusú tartalomszolgáltatások iránt, relevánsnak tartják, hogy bizonyos fajta tartalmakat játékos formában közvetítsenek a számukra. Szélesebb körű információra lenne szükségük a már elérhető játékos formájú tartalmakról, s arról, hogy miként lehet ezeket a világhálón megtalálni.

A Tallinni egyetem oktatója, Aira Lepik illetve tanítványa a Tallinni Műszaki Egyetem könyvtárosaként dolgozó Maris Nool az Instagram könyvtári tájékoztató tevékenységekhez illeszkedő használatáról adott áttekintést előadásában. Kiderült, hogy videót nem nagyon érdemes Instagramon posztolni, mert alacsony a nézettsége, hiszen alapvetően egy képeket közvetítő felületről van szó. Nem nagyon érdemes semmitmondó képpel vegyített általános könyvtári tájékoztatót sem közzétenni. Olyan képeket kell közzétenni, melyek felkeltik a felhasználói figyelmet. A képekhez megfelelően eltalált 6-9 címke (*hashtag*), illetve maximum 140 karakteres rövid találó leírás vonzza be a legtöbb reakciót. Az előadáshoz szervesen kapcsolódott a konferencia legutolsó workshopja, mely kiváló hangulattal és nagyon jól felépített szerkezettel bírt, észtországi hallgatók Maris Nool és Jaana Tõnisson, valamint Aira Lepik professzor szervezésében. A szervezők elnyerték a legjobb workshopnak járó címet a résztvevők értékelései alapján. Témája a közösségi média – főként a Facebook és Instagram – hasznosíthatósága volt a könyvtári marketing szempontjából. A szervezők nem csupán megvalósult jó gyakorlatokon keresztül szemléltették ezeknek az eszközöknek a hatékonyságát, hanem a résztvevők a gyakorlatban is kipróbálhatták, hogy milyen az, amikor a könyvtárnak a közösségi médiában kell hírt adnia magáról. A négy önálló csoportnak egy-egy véletlenszerűen kiválasztott tárgygal

kellett reklámozni a könyvtárát, vagy valamely szolgáltatását. A csoportok kaptak mikulásvirágot, székeket, varróeszközöket, de az egyikük még paradicsomot is. Ezek nem azok a tipikus tárgyak, amelyek elsőként eszünkbe jutnak a könyvtárról, de talán éppen ezért telt el olyan jó hangulatban a workshop, és ezért készültek nagyon látványos, meghökkenítő reklámképek. A szervezők a képek feltöltése után alaposan elemezték azokat, és jó tanácsokkal látták el a publikumot a marketing célú képek elkészítése kapcsán.

A konferencián örvendetes módon több magyar résztvevő is képviseltette magát előadással, illetve poszterrel. Nagy Andor a Könyvtári Intézet Kutatási és Szervezetfejlesztési Osztályának munkatársa *Comparative analysis of digitisation priorities set by libraries in Europe* címmel tartott előadást. Alapjául a Tóth Mátéval közösen elkészített tanulmány szolgált, amelyben az ENUMERATE 2015-ös felmérését vették alapul, s azt vizsgálták meg, hogy Európa országainak könyvtárai milyen prioritással kezelik a különböző digitalizálási célokat. Ilyen digitalizálási cél lehet pl. a kreatív újrahasznosítás, az oktatási és kutatási célok, de nagyon jelentős – főként a kelet-európai könyvtárakban – az állományvédelmi célú digitalizálás, vagyis a fizikai példányok használatának csökkentése. A szerzők izgalmas eredményekre jutottak, jól megfigyelhető különbségek mutatkoznak a földrajzi alapon besorolt országcsoportok között (észak, dél, kelet, nyugat). Érdekes megfigyelés például az, hogy a déli országok könyvtárai az oktatási célú digitalizálást sokkal alacsonyabb prioritással kezelik, mint más országok könyvtárai; de az is meglepő volt, hogy a keleti országokban nagyon fontosnak tartják a vallási, ideológiai célú digitalizálást, ellentétben pl. az északi országokkal, ahol ezt jóval alacsonyabb prioritással kezelik. Jól látszik az is, hogy az egyes könyvtártípusok némiképp eltérő szerepkörben működnek a regionális alapon létrehozott országcsoportokban, erre jó példa volt az, hogy az ENUMERATE felmérése alapján az északi országokban ugyan elég magas prioritással jelenik meg az állományvédelmi célú digitalizálás, de ezt a tevékenységet jórészt csak a nemzeti könyvtárak végzik (nem úgy, mint pl. Keleten). Úgy tűnik tehát, hogy a más-más földrészek országainak könyvtárai eltérő okokból digitalizálnak, de az látszik, hogy mindenhol fontosnak gondolják kulturális örökségük digitalizálását. A közönség jól fogadta az előadást, és a kutatás folytatása felől érdeklődtek.

Arany Zsuzsanna az Új Nemzeti Kiválóság Program keretében, Egervári Dórával közösen lefolytatott kutatásának eredményeit prezentálta. Az előadás címe *Development Options of Information Literacy with Gamification* volt, témája pedig a gamifikáció, melyre a szerzők új oktatási módszerként és az információs műveltség fejlesztésének eszközeként tekintettek. Egy rövid bevezető és módszertani rész után az előadó példákat hozott a hazai és nemzetközi jogyorklatokra, ezt követően az applikációkon és egyéb informatikai lehetőségeken keresztül az információs műveltség lehetséges fejlesztési lehetőségeit mutatta be. Az előadó rávilágított, hogy a tananyag játékosá tétele egyáltalán nem távoli és megfoghatatlan lehetőség, mivel már most is számos lehetőség áll az oktatók rendelkezésére. Számos olyan mobiltelefonos vagy számítógépes alkalmazás létezik, amelyet a diákok előszeretettel használnak tanórai kereteken kívül, ám alkalmasak lennének a tananyag egy részének átadásához és a szemléletesebb órák megtartásához is. Ilyen pl. a nagyon sok fiatal által jól ismert Minecraft építő játék, amelynek léteznek ingyenes, oktatásra szánt tematikus változatai is (kémia, történelem, nyelv és más tanórákra specializálva). Az előadás amellet, hogy szemléletesen megismertette a gamifikáció módszerét a közönség-

gel, remek gondolatébresztő is volt, és a közönség kérdéseiből, megjegyzéseiből kiderült, hogy sokan látnak fantáziát a gamifikáció oktatási célú alkalmazásában.

Murányi Péter, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Savaria Könyvtártudományi Csoportjának vezetője előadásában a magyar és a lett irodalom elektronikus adatbázisokban való megjelenését, és az elmúlt 15 év változásait, a fejlődés fő irányvonalait mutatta be. Előadásában módszeresen, rendkívüli alaposággal ismertette azokat a különbözőségeket és hasonlóságokat, amelyek a lett, illetve a magyar nyelvű irodalmi témájú elektronikus szakadatbázisokat jellemzik. Részletes elemzést nyújtott az összes fontosabb érintett magyar adatbázisról, kitérve azok jellemzőire és hibáira, majd összehasonlította azokat a lett adatbázisokkal. Az előadás konklúziója alapján a lett elektronikus adatbázisok a magyar adatbázisoknál sokkal gyakrabban frissülnek, és egyfajta országos stratégiai irány szerint zajlik az adatbázisépítés, így elkerülhetik azt a hibát, hogy az értékes rekordok elveszzenek vagy visszakereshetetlenné váljanak.

Németh Márton az OSZK Digitális Könyvtári Szolgáltatások Osztályának munkatársa, valamint a Debreceni Egyetem Informatikai Doktori Iskolájának doktorandusz hallgatója a webarchiválás témaköréről adott áttekintést *Web Archiving: Responsibility of Public Collections in the Preservation of the Digital Culture* címmel. Különös hangsúlyt helyezett arra, hogy melyek a fő nemzetközi szakmai, pénzügyi kihívások, melyek a területet jellemzik. Ezután kitért arra, hogy a könyvtári, levéltári, múzeumi munkafolyamatok mellé miként illeszthető be a webarchiválási tevékenység egyéni intézményi szinten. Végül, de nem utolsósorban pedig bemutatta az OSZK webarchiválással foglalkozó kísérleti projektjét. Az angol nyelvű publikáció és a prezentáció is letölthető a http://mekosztaly.oszk.hu/mia_honlaprol.

Pataki Fruzsina, valamint Móring Tibor, az ELTE Könyvtár- és Információtudományi Intézetének mester szakos hallgatói az első napon, a poszter szekcióban mutatták be pályaműveiket *Az óvodáskorú gyermekek olvasóvá nevelésének lehetőségei és módszerei a hazai könyvtárakban*, valamint *A reprezentáció két eszköze: nemzetközi adatbázisok a hazai publikálás gyakorlatában* címmel. Az előbbi poszter színes példákkal hívta fel a figyelmet, hogy a közkönyvtáraknak a legifjabb generáció igényeit is számba kell vennie. Az utóbbi poszter alapján pedig számot vehetünk azzal, hogy főleg humán-bölcsészettudományi területeken mennyire nehéz a kutatási eredményeket nemzetközileg számon tartani, összehasonlíthatóvá tenni. A nemzeti nyelven születő tudományos eredmények töredékét interpretálják angol nyelven e tudományterületen, kirekesztődve így a nemzetközi tudományos vérkeringésből.

A poszterek versenyét az észti Jaana Tõnisson nyerte meg, aki nagyon életszerűen és színesen mutatta be, hogy az olvasók visszajelzései alapján miként alakították át a Tallinni Egyetemi Könyvtár központi épületének, illetve a kampuszon elhelyezkedő olvasóteremnek a felhasználók által használt tereit. Több mint ezer felhasználó bevonásával zajlott le egy széleskörű felmérés, norvég mintát alapul véve. A végeredmény egyrészt a hatékonyabb könyvtárhasználat segítése lett (például több hálózati végpont kialakításával). Másrészt a bútorzat átalakítása a könyvtárhasználat kényelmét növeli. Fokozott igényt jeleztek több kiscsoportos tanulószoba kialakítására, illetve egyéni tanulóhelyek létrehozására. A felhasználók egy része ugyanis csoportmunkát végez, másik része pedig laptoppal felszerelve az önálló, kényelmes tanulás, illetve munka céljával keresi fel az olvasótermeket. A belső átalakítások során ezekre az igényekre is figyelemmel voltak.

A konferencián részt vevő hallgatók és oktatók

Összefoglalásként elmondhatjuk, hogy újabb nagyon sikeres rendezvényen vagyunk túl. A különféle helyszínek közel voltak egymáshoz, az infrastrukturális körülmények kitűnőek voltak. Külön köszönet jár a lett és magyar szervező hallgatóknak fáradhatatlan munkájukért. 2019-ben Eszéken horvát-svéd-holland közös szervezésben remélhetőleg újra tartalmas Bobcatsss konferencián vehetünk majd részt.

A BOBCATSSS 2018 lett és magyar szervező csapata